

ΤΟ ΣΠΗΛΑΙΟΝ ΠΡΟΠΑΝΤΗ ΑΝΔΡΙΤΣΑΙΝΗΣ

(Ἄριθμ. 3494)

Ἰὺπό Ἄννας Πετροχειῖλου

Θ ἔ σ ι ς

Τὸ σπήλαιον εὐρίσκειται πρὸς Β.Δ. τῆς κωμοπόλεως Ἀνδριτσαίνης Ὀλυμπίας εἰς ἀπόστασιν 500 μ. περίπου ἐπὶ τῆς Β.Α. πλαγίᾳ τοῦ λόφου Καμπενίτσα εἰς ὕψος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης 750 μ. περίπου (Ἀνδρίτσεινα 650). Ἡ προσπέλασίς του γίνεται κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς ἀμαξιτῆς ὁδοῦ Ἀνδρίτσεινα — Ναὸς Ἐπικ. Ἀπόλλωνος, μέχρι τὴν τελευταίαν στροφὴν πρὸς Β. Ἐν συνεχείᾳ δι' ἀνηφορικοῦ μονοπατιοῦ εὐδιακρίτου φθάνοντος μέχρι τῆς εἰσόδου (5' τῆς ὥρας).

Ἡ περὶ τὸ σπήλαιον περιοχὴ εἶναι βραχώδης μὲ πυκνὴν θαμνώδη βλάστησιν, καὶ θαυμασίαν θέαν πρὸς Ἀνδρίτσεινα καὶ ὄρος Μαίναλον.

Ἰ σ τ ο ρ ι κ ὸ ν

Κατὰ τὰς σπηλαιολογικὰς ἐρεῦνας εἰς τὴν περιοχὴν Μεγαλοπόλεως τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1966 — πρωτοβουλία καὶ δαπάναις τῆς γραφουσίης — ἐπραγματοποιήθη, ἀνγνωριστικὴ ἐξερεύνησις καὶ εἰς τὸ σπήλαιον «Πρόπαντη» Ἀνδριτσαίνης.

Ἡ ὀλοκλήρωσις τῆς ἐξερευνήσεως καὶ ἡ μελέτη τουριστικῆς ἀξιοποιήσεως ἐπραγματοποιήθη τὴν 9ην Ἰουνίου 1968 ὑπὸ τῆς ἰδίας ἀφιλοκερδῶς, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ὀργανωθείσης ἐκδρομῆς, εἰς τὴν γενέτειραν ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις Συλλόγου Ἀνδριτσαίων.

Εἰς τὴν ἐξερεύνησιν ἐδοθήθησαν οἱ συμμετασχόντες εἰς τὴν ἐκδρομὴν Ἀνδριτσαῖνοι κ.κ. Φ. Δημητρακόπουλος καὶ Β. Κουσκουλῆς.

Τὸ σπήλαιον ἦτο γνωστὸν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀνδριτσαίνης, ἡ ὁποία ἐκτίσθη περὶ τὸ 900 μ.Χ. ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας πόλεως Παρρασίας.

Κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ἰμβραῆμ τὴν 26ην Ἰουλίου 1826 οἱ κάτοικοι ἀπέκρυψαν ὄλα τὰ κινητὰ πράγματά των εἰς τὸ σπήλαιον (χάλκινα σκευή, ρουχισμὸ, τιμαλφῆ, ὄπλα κ.λπ.). Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἡ πόλις ἐκάθη.

Μετὰ τὸν πόλεμον οἱ Ἀνδριτσαῖνοι παρέλαβον ἀπὸ τὸ σπήλαιον τὰ πράγματά των. Μερικοὶ ἐξ αὐτῶν μαζὺ μὲ τὰ ἰδικά των παρέλαβαν καὶ ξένα. Τὸ 1831 ἰδρύθη τὸ πρῶτον Εἰρηνοδικεῖον Παρρασίας. Οἱ πολεμισταὶ ποῦ καὶ αὐτοὶ εἶχαν κρύψει τὰ πράγματά των εἰς τὴν Πρόπαντη καὶ δὲν τὰ εὐρήκαν ἡγγεῖραν ἀγωγὰς κατ' ἐκείνων ποῦ τὰ ἐπῆραν καὶ ἔτσι τὰ ἐπανέκτησαν.

Τὰ πρακτικὰ τῶν δικῶν μὲ τὴν σφραγίδα «Εἰρηνοδικεῖον Παρρασίας» σώζονται εἰς τὸ Ἀρχεῖον Ἰστορικῶν ἐγγράφων τῆς Δημοσίας βιβλιοθήκης Ἀνδριτσαίνης.

Αὕτη θεωρεῖται μοναδική εἰς τὸ εἶδος τῆς, λόγω τῶν σπανιωτάτων βιβλίων καὶ ἐγγράφων ποὺ εὐρίσκονται: μεταξύ τῶν 20.000 τόμων τῆς, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἐκ δωρεᾶς τοῦ ἀειμνήστου Ἀνδριτσάνου Κ. Νικολοπούλου.

Τὰ ἀνωτέρω στοιχεῖα ἐλήφθησαν παρὰ τοῦ κ. Ἀγγῆς. Τσέλαλη κατοικοῦ Ἀνδριτσαινῆς συνταξιούχου, διευθυντοῦ τῆς βιβλιοθήκης τὸν ὅποιον εὐχαριστῶ.

Ὁ θρύλος ποὺ ἀναφέρει: ὅτι ἡ Πρόπαντη ἔχει ἐξοδὸν πρὸς τὴν ἀντίθετον πλευρὰν τοῦ λόφου Καμπενίτσα, εἰς τὴν τοποθεσίαν Φανάρι, εὐρισκομένην εἰς ἀπόστασιν —κατ' εὐθείαν γραμμὴν— 1500 μ. περίπου δὲν εὐσταθεῖ.

Ἡ Εἴσοδος τοῦ σπηλαίου «Πρόπαντη» Ἀνδριτσαινῆς.

Φωτογραφία Ἀννας Πετροχείλου.

Τ ὀ σ π ἡ λ α ἰ ο ν

Εἶναι διάκλασις διανοιγμένη ἐντὸς ἀσβεστολίθου, ἄνευ διακλαδώσεων, παρουσιάζουσα ὄψιν πολὺ ἐπικλινούσας διαδρόμου πρὸς μίαν κατεύθυνσιν.

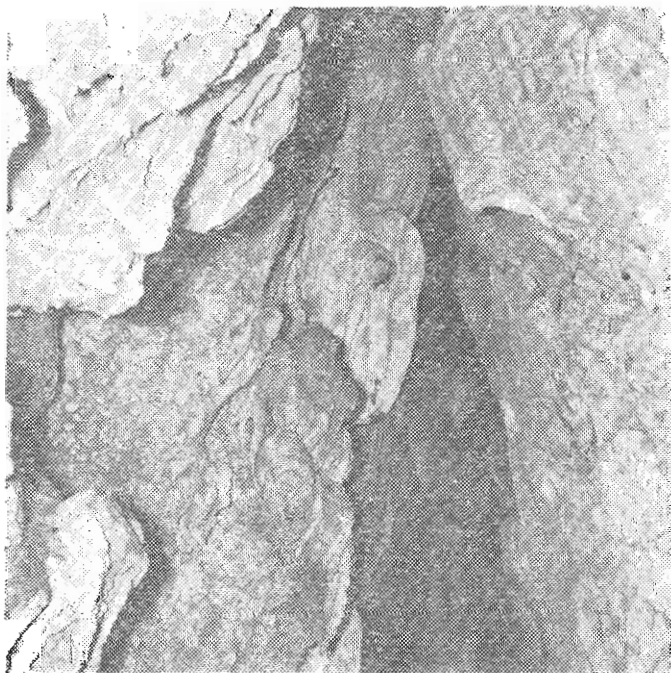
Ἡ εἴσοδος τοῦ πλάτους 1,5X1,5 εἶναι κλεισμένη τεχνητὰ μὲ ὀγκολίθους, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἐπιτυγχάνεται ἡ εἰσχώρησις εἰς τὸ σπήλαιον μὲ ἀπότομον κατὰ βασιν 1,5 μέτρου.

Εἰς μῆκος 9 μ. ἀπὸ τὴν εἴσοδον, εἰς τὴν ὄροφὴν ὕψους 6 μ. ὑπάρχει ὀπή, ἐν εἴδει φωταγωγοῦ. Μέχρι τὸ σημεῖον αὐτὸ τὸ πλάτος τοῦ διαδρόμου εἶναι 2 μ.

Μετά απότομον κατάβασιν 2 μ. συνεχίζει ο διάδρομος αρκετά κατηφορικῶς ἐπὶ 5 μ., μὲ πλάτος 2 μ. καὶ ὕψος ὄροφ. 7 μ. Ἀκολουθεῖ ἄλλη ἀπότομος κατάβασις βάθους 2 μέτρων.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρὸς τὰ δεξιὰ, διανοίγεται κατηφορικὴ σήραγξ διαστάσεων 4X1X0,8 μὲ ἀντίθετον κατεύθυνσιν πρὸς τὸν διάδρομον. Ἡ ὄροφή του ἔχει σταλακτιτικὸν διάκοσμον τὸ δὲ δάπεδόν του εἶναι καλυμμένον μὲ κυλισμένες πέτρες.

Ὁ διάδρομος συνεχίζει πολὺ κατηφορικῶς ἀκόμη 20 μ. μὲ πλάτος εἰς τὸ κέντρον του 4,5 μ. καὶ ὕψος ὄροφης εἰς μὲν τὴν ἀρχὴν 8 εἰς δὲ τὸ τέλος 13 μ.

«Κεφαλὴ Ἐλέφαντος» ὀνομάσθηκε ὁ σταλακτίτης στὸ κέντρο τοῦ ἀριστεροῦ τοῖχου τοῦ σπηλαίου.

Φωτογραφία Ἄννας Πετροχείλου.

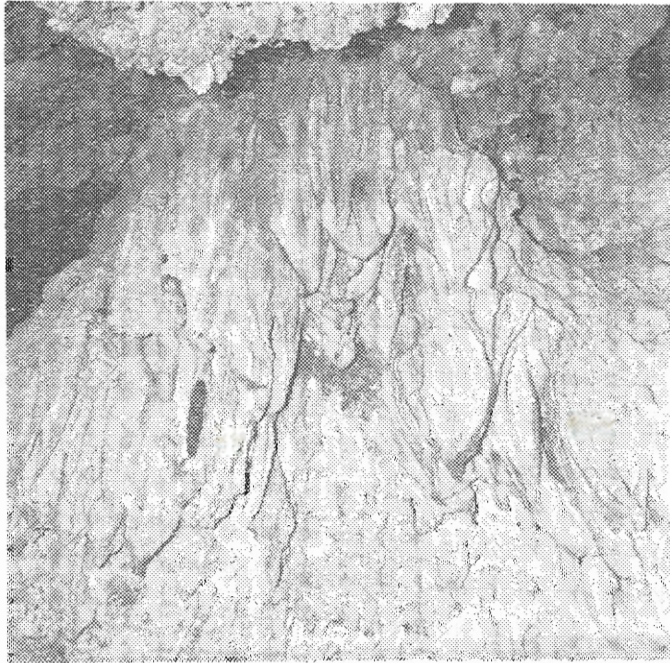
Τὸ τμήμα αὐτὸ εἶναι πλουσιώτατα διακοσμημένο μὲ θαυμασίους παρκαπετασματοειδεῖς καὶ μαστοειδεῖς σταλακτίτας διαφόρων χρωμάτων. Χαρακτηριστικὸς σχηματισμὸς εἰς τὸν ἀριστερὸν τοῖχον ὁμοιάζει καταπληκτικὰ μὲ κεφαλὴν ἐλέφαντος, εἰς δὲ τὸν δεξιὸν τοῖχον ἔχουν ἀναπτυχθῆ κοραλιοειδεῖς σχηματισμοί.

Τὸ δάπεδον εἶναι καλυμμένο μὲ λίθους ποὺ καλύπτουν σταλαγμίτας, ὡς διαφαίνεται εἰς ὀριζήματα σημεία.

Τὸ πλάτος τοῦ διαδρόμου μειώνεται πρὸς τὸ τέλος ἀπότομα ἐξ αἰτίας, ἀπὸ μὲν τὰ δεξιὰ ἀπὸ προεξοχὴν τοῦ τοῖχου, πρὸς τὰ χαμηλότερα σημεία του, ἀπὸ δὲ

τὰ ἀριστερὰ ἀπὸ βραχώδη ὄγκου πλάτους 1,5, μήκους 3 καὶ ὕψους 5 μ. περίπου δ-
μικιάζονται μὲ ἐξώστην καλυμμένο, μὲ σταλακτιτικὴν ὕλην. Μέρους τοῦ πρὸς τὴν
διόδου ὄγκου δὲν ἐφάπτεται τοῦ δαπέδου.

Ὁ διάδρομος συνεχίζει ἐπὶ 7 μ. σχεδὸν ἐπίπεδος μὲ πλάτος 3 καὶ ὕψος ὀρ-
11 μ. Εἰς τὸ τέλος καὶ πρὸς τὸν ἀριστερὸν τοῖχον ἔχει σχηματισθῆ σωρὸς ὕψους 1
μ. ἀπὸ ἐρυθρογῆν, προερχομένην ἐκ τῆς τοπογραφικῆς ἐπιφανείας διὰ σχισμῆς μὴ
διακρινομένης λόγῳ πλουσίου σταλακτιτικοῦ διακόσμου.

Θαυμάσιος λοφοειδῆς σταλακμίτης στὸ κέντρο τοῦ σπηλαίου.

Φωτογραφία *Αννας Πετροχείλου

Μὲ ὅμοιον πλάτος ἀλλὰ πολὺ ἐπικλινῆς δάπεδον συνεχίζει ὁ διάδρομος ἐπὶ
7 μ. ὅπου καὶ τὸ χαμηλότερον σημεῖον του, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει διανοιχθῆ καταβό-
θρα μήκους 5X0,5 μὲ βάθος 2,5 μ. Εἰς τὸ χαμηλότερον σημεῖον τῆς ἔχουν συσσω-
ρευθῆ πέτρες μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀπεκαλύφθη κατὰ τὴν ἐξερεύνησιν κρανίον συγ-
χρόνου αἰγοειδοῦς.

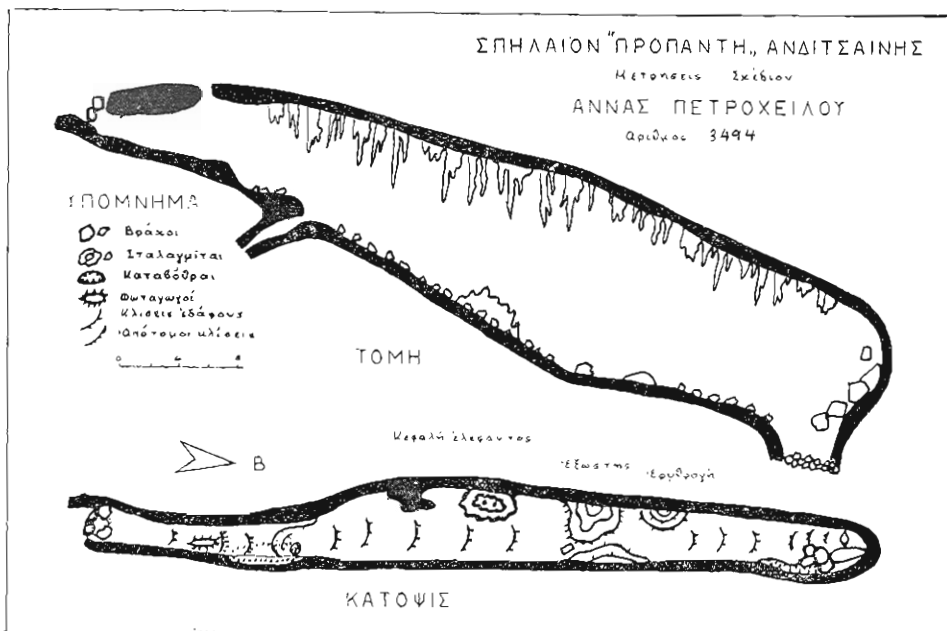
Ὁ διάδρομος συνεχίζει πολὺ ἀνηφορικὸς ἐπὶ 6 μ. ὅπου καὶ τὸ τέλος τοῦ
σπηλαίου μὲ ὕψος ὀροφῆς 5 μ. Ἐπιχειρῶμενος βράχος εἰς ὕψος 1,50 μ. σχηματί-
ζει γέφυρα. Ὅγκολιθοὶ ἀποσπασθέντες ἀπὸ τὴν ὀροφήν καλύπτουν τὸ δεξιὸν τμή-
μα τοῦ δαπέδου —σχεδὸν μέχρι τὴν ὀροφήν— ἐνῶ ὁ ἀριστερὸς τοῖχος εἶναι κα-
λυμμένος μὲ πλοῦσιον σταλακτιτικὸν διάκοσμον.

Σπηλαιολογίες

Ἡ διανοξίς τοῦ σπηλαιίου ἔγινε διὰ σεισμικῆς δονήσεως κατ' ἀρχάς καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ διαβρώσεως. Τὰ νερὰ εἰσήρχοντο διὰ τῆς κατὰ μῆκος τοῦ κοιλώματος σχισμῆς, εὐρισκομένης πρὸς τὴν ἀριστερὰν πλευρὰν τῆς ὀροφῆς του, καὶ διωχετεύοντο κατ' ἀρχὰς εἰς τὴν διανοιχθεῖσαν σήραγγα παρὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ διαδρόμου. Μετὰ τὴν ἐπέκτασιν τῆς διανοξίσεως τῆς διακλάσεως, τὰ ὕδατα εἰσεχώρησαν εἰς χαμηλότερα ἐπίπεδα καὶ ἐγκατέλειψαν τὴν σήραγγα ἢ ὅποια ἤρχισε νὰ διακοσμηται. Ἐκτοτε διέφυγαν ἀπὸ τὴν διανοιχθεῖσαν καταβόθραν εἰς τὸ χαμηλότερον σημεῖον τοῦ διαδρόμου. Ἡ τροφοδότησις του διεκόπη μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς τοπογραφικῆς ἐπιφανείας. Τὰ ἐλάχιστα ὕδατα ποῦ εἰσχωροῦσαν διὰ τῆς σχισμῆς διεκόσμησαν τὸ σπῆλαιον περισσότερον εἰς τὸν ἀριστερὸν του τοῖχον, λόγῳ τῆς κατακορύφου μορφολογίας του.

Ἄγτιθέτως ὁ δεξιὸς τοῖχος, ποῦ εἶναι ἐπικλινῆς, ἔχει ἐπενδυθῆ μόνον μετὰ σταλακτιτικὸν ὕλικόν καὶ εἰς ὠρισμένα σημεῖα μετὰ κοραλλιοειδεῖς σχηματισμοὺς. Τὸ πᾶχος τῆς ὀροφῆς τοῦ σπηλαιίου εἶναι λεπτότατον, ἐξ αἰτίας αὐτοῦ δὲ ἔχει διανοιχθῆ καὶ ὁ φωταγωγός.

Τὸ σπῆλαιον δέχεται σήμερα ἐλάχιστα ὕδατα ἀπὸ τὴν εἴσοδον, τὸν φωταγωγὸν καὶ μικρὰς σχισμὰς.

Διαστάσεις — Μετεωρολογία

Τὸ σπήλαιον ἐκτείνεται ἐκ Ν. πρὸς Β. εἰς, κατ' εὐθείαν γραμμὴν, μῆκος 60 μ. περίπου. Τὸ μεγαλύτερον βάθος του φθάνει εἰς 25 μ. περίπου ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς εἰσόδου.

Ἡ θερμοκρασία ἐντὸς τοῦ σπηλαιίου κατὰ τὸν Ἰούνιον ἦτο 18ο Κελσίου, ἡ ὑγρασία του 85ο.

Βιολογία

Ἄν καὶ δὲν ἐγένετο εἰδικὴ ἔρευνα διεπιστώθη ἡ ὑπαρξίς ἐντόμων «Δολιχόποδα Πετροχειλόζι» καὶ νυχτερίδων.

Τουρισμός

Τὸ σπήλαιον «Πρόπαντη» Ἀνδριτσαίνης, ἂν καὶ περιορισμένων διαστάσεων, θεωρεῖται τοπικοῦ τουριστικοῦ ἐνδιαφέροντος λόγῳ τοῦ πλουσίου διακόσμου του, τῆς εὐκόλου προσπελάσεώς του, τῆς μικρᾶς ἀποστάσεώς του ἀπὸ τὴν κωμόπολιν καὶ τῆς θαυμασίας θέας πρὸς Ἀνδριτσαίαν, Μαίναλον κ.λπ.

Διὰ τῆς τουριστικῆς ἀξιοποιήσεώς του προστίθεται ἀκόμη ἐν σύνδρομον τουριστικὸν στοιχείον μεταξὺ τῶν ἄλλων πού ἔχει νὰ ἐπιδείξη ἡ Ἀνδριτσαίνα ὅπως: τὸν Νάον τοῦ Ἐπικουρίου Ἀπόλλωνος, τὴν μοναδικὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα βιβλιοθήκην τῆς μὲ τοὺς σπανιωτάτους 20.000 τόμους τῆς καὶ χειρόγραφα, τὴν γραφικότητα τῶν τοπίων τῆς, τὸ θαυμάσιον κλίμα τῆς (θέρετρον) καὶ τὴν σύνδεσιν τῆς πρὸς διάφορα κέντρα τῆς Πελοποννήσου.

RESUME

GROTTE PROPANDI A ANDRITSAINA, No. 3494.

par Anne Pétrouchilos

Elle est située à 500 m. env. au N.O. d'Andrítsaina d'Olympie. Elle constitue une diaclase longue de 60 m. et merveilleusement décorée.